

Клас: 5.

Дата: 24 березня 2020 року.

Урок № 51.

Тема: «Як навчити відчувати душу, розуміть, що десь комусь болить?» (За оповіданням О. Жовни «Маленьке життя»)

Життя дається людині на добрі справи.

Г. Гейне

Життя цінується не за тривалістю, а за змістом.

Сенека

В зошиті написати дату, яка написана вище. Переписати тему повністю (вона написана вище після слова «тема»).

Сьогодні у нас з вами урок літератури рідного краю.

«Незакінчене речення».

(В зошиті запиши назву завдання («Незакінчене речення»), спочатку наступного рядочка продовж речення, яке написано нижче).

Від зустрічі із творчістю О. Жовни я очікую

Гаслом нашого уроку я обрала такі слова: «Нехай добрими і милосердними будуть ваші серця!»

Кіровоградська область

Кіровоградщина – край багатих літературних традицій, один із центрів театральної культури України, колыска для таких талановитих людей, як Є. Маланюк, Ю. Яновський, В. Винниченко, І. Карпенко-Карий та багатьох інших.

І нині ця прадавня земля дає силу й наснагу майстрам слова. Серед них – письменник-прозаїк Олександр Жовна.

Сьогоднішній урок – перша для вас зустріч із чудовою прозою нашого земляка. Сподіваюся, що після уроку ви захочете ще більше дізнатися про письменника, зацікавитесь його творчістю.

Бесіда (усно вміти давати відповіді на питання):

- ❖ Що ви знаєте про письменника-земляка? Що можете розказати про нього?

Жовна Олександр Юрійович (15. 02. 1960) – прозаїк. Народився в м. Новомиргороді. Закінчив Київський педінститут. Вчителює в м. Новомиргороді. (Знайдіть на карті, що подана вище, м. Новомиргород).

Друкується у всеукраїнській періодиці. Автор книг новел, оповідань та повістей. За сценаріями О. Жовни знято кілька кінофільмів. Член Співки письменників України. Лауреат літературної премії «Благовіст».

- ❖ А хотіли б дізнатися про письменника більше?

Зі спогадів О. Жовни:

«Вперше спробував написати власний твір під час лекції, коли навчався у Київському педагогічному інституті. Щоб віддати написане до друку на поліг мій друг-поляк, з яким ми разом жили у Києві.

Студентом я марив про кіно і навіть збирався перейти вчитися до Київського театрального інституту на кінофабрику. Правда, тоді мене відрадили це робити... І раптом – така нагода! Зустрічі й робота з людьми, яких досі бачив тільки на екрані. Я після цього повірив, що написав дійсно непогану річ. І саме тоді я задумався знімати кіно за власним сценарієм».

Словникова робота.

Сценарій – (іт. scenario, від лат. scaena - сцена) – літературний твір, на основі якого створюється кіно- чи телефільм. Письменники, які створюють сценарії, називаються кінодраматургами.

У Новомиргороді є щось незвичайне, якась природна особливість, що притягує і зачаровує... Звук, приріс до свого Новомиргорода назавжди. Саме тому живу не у столиці, а у цьому провінційному містечку.

Аналіз твору «Маленьке життя» О. Жовни.

(Усно дати відповідь на питання нижче):

- ❖ Чи всі прочитали оповідання?
- ❖ Чи сподобалося воно вам?
- ❖ А чим саме?
- ❖ Чи легко було читати твір, чи все зрозуміли?

Запишіть до зошита 2 – 3 запитання, які виникли у вас під час читання твору.

«Незакінчене речення» (усно).

- ❖ Прочитавши назву твору, я ...
- ❖ подумав...
- ❖ зрозумів...
- ❖ відчув...
- ❖ Чому автор назвав своє оповідання саме так?
- ❖ Як ви зрозуміли назву твору?
- ❖ А як би ви назвали це оповідання?

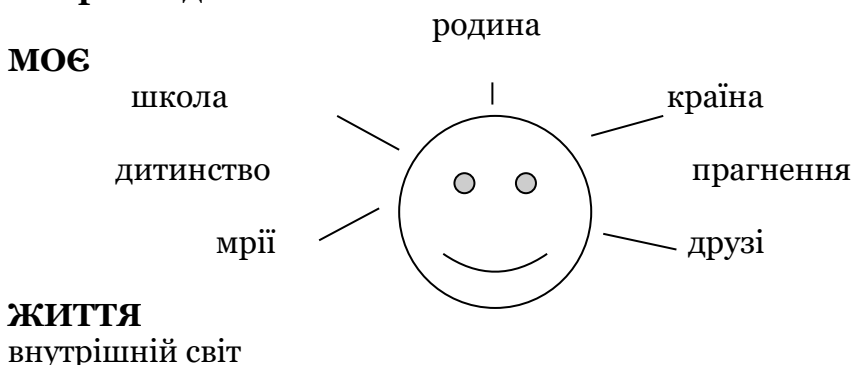
Методика «Асоціативне мислення».

Які асоціації викликає у вас слово «життя»? (В зошиті посередині рядка напишіть назву завдання («Асоціативне мислення»). Посередині наступного рядка напишіть слово «життя» і доберіть 3 – 5 асоціацій до цього слова).

Креативне мислення,

Гра «Намалюйте поняття «Моє життя». (В зошиті посередині рядка напишіть назву завдання («Креативне мислення»). Посередині наступного рядка напишіть слово «моє життя» і нижче напишіть із чого, на вашу думку, складається ваше життя (5 – 7 позицій).

Наприклад:

РОБОТА НАД ТЕКСТОМ ТВОРУ.

Система запитань (усно дати відповідь на питання):

- ❖ На скільки частин (умовно) ви поділили б твір?
- ❖ Які часові межі охоплює оповідання?
- ❖ Чи багато в творі дійових осіб?
- ❖ Від чийого імені ведеться розповідь? (Автора, оповідача).
- ❖ Чому ви так думаете?
- ❖ Чому маленька ікона викликала подив і непорозуміння у гостей?
- ❖ Чому оповідач унікав розмови?
- ❖ Про кого розповідається в творі?
- ❖ Чи можемо ми назвати хлопчика головним героєм? Чому?
- ❖ Чому для головного героя вибрано ім'я – Пилипко?

Ономаністична хвилинка.

Пилип – гр.; особове ім'я Philippos; від philippos – який любить коней, людей.

- ❖ Чи випадково автор вибрав для героя оповідання саме це ім'я?
- ❖ В яку пору року відбуваються описані події? Доведіть, користуючись текстом.
- ❖ Чи любив хлопчик зиму? Чому?
- ❖ Що сталося з мамою Пилипка?
- ❖ Яка причина смерті мами?
- ❖ Чи був у хлопчика тато? Чому автор нічого не розказав про нього?
- ❖ Чи відтворив письменник у творі почуття страху? Де саме? («Мамине тіло стало холодним», «сьогодні було холодним», «було холодно», «стало страшно...», «... знав, що відчусь холод...»).

❖ Прочитайте уривок від слів: «Саме півтора століття...» до «теж була холодною».

❖ Спробуйте описати внутрішній стан хлопчика.

❖ Як ви це визначили?

❖ Подумайте, де ховається страх, тривога? Спробуйте відповісти.

❖ Яким вам уявляється головний герой?

До зошита перемалюйте табличку, що подана нижче. Поступово заповнюйте її під час аналізу оповідання.

Ім'я героя	Портрет	Вчинки	Доля героя

- ❖ Хто забрав Пилипка після смерті мами?
- ❖ Чому хлопчик мовчав, не відповідав на запитання?
- ❖ Чи розумів він, що відбувається?
- ❖ Як сусіди ставилися до Пилипка?
- ❖ З чого він зрозумів, що до нього ставляться по-особливому?
- ❖ Що це за ласощі?
- ❖ Чи їли б ви буряк?
- ❖ Чому ж Пилипко «доїв буряк і обсмоктав пальчики», а сусідські діти «неабияк заздрили Пилипкові» ?

❖ Куди пішов хлопчик наступного ранку? Чому?

❖ Що називається пейзажем?

❖ Поміркуйте, з якою метою автор використовує описи природи у своєму творі?

❖ Поясніть, як О. Жовна зобразив явища природи у зв'язку зі станом хлопчика?

❖ Що сталося з Пилипком у лісі?

❖ Хто його врятував?

❖ Куди він потрапив?

❖ Чому монахи забрали Пилипка з собою?

❖ Що сказав ігумен, побачивши хлопчика?

❖ Що він хотів сказати цими словами?

«Звичайний день».

❖ Розкажіть про життя Пилипка в монастирі (маючи певні відомості, потрібно докладно описати звичайний день у житті персонажа).

❖ Як у хлопчика відкрився талант до малювання?

❖ Розкажіть про відчуття Пилипка.

- ❖ Хто приїхав у монастир?
- ❖ Що здивувало хлопчика?

Робота в парах.

- Ⓢ Дослідіть, які кольори переважають у творі.

Підказка: **ТЕМНІ:** «Темні бороди монахів, темні очі, темний одяг і такі ж неясні мешкання...», «ніч», «темінь». **СВІТЛІ:** «білим світом», «білі коні», «білий сніг», «біла пухнаста свитка», «дві лагідно-блакитних плямки».

До зошита ви це НЕ ПЕРЕПИСУЄТЕ!

- ❖ Яка роль кольорів у творі?
- ❖ Які настрої домінують?
- ❖ Чого більше – радості чи смутку?
- ❖ Що дізнався Пилипко про дівчинку?
- ❖ Чому він вирішив допомогти незнайомій дівчинці?
- ❖ Якими почуттями хлопчик керувався у своїх діях?
- ❖ Чи добрим був намір Пилипка? А вчинок?
- ❖ Що монахи сказали Пилипкові про хвору дівчинку?
- ❖ Чи вірив хлопчик у те, що робив?
- ❖ Розкажіть про вчинок Пилипка.

«Зазирніть в душу героя».

- ❖ Що відчував Пилипко, стоячи під вікнами келії і молячись за життя дівчинки?

Прочитайте відповідні рядки.

- ❖ Пригадайте, які деталі портрета хлопчика найчастіше виділяє автор?
- ❖ А на що звертає особливу увагу?
- ❖ З якою метою?

Теорія літератури.

Деталь художня – (від фр. detail - така виразна подробиця або штрих, щ особливо збуджує думку, часто викликає в уяві цілу картину, робить зображення дуже відчутним і яскравим.

- ❖ Про що «говорять» очі хлопчика?
- ❖ Чи можна за поглядом, за очима розпізнати вдачу людини?
- ❖ Очі – дзеркало душі. Як ви розумієте цей вислів?
- ❖ Український письменник В. Яворівський зазначає: «Людина – це очі, а потім усе те, що довкола очей...» Чи погоджуєтеся ви з таким твердженням?
- ❖ Доведіть, що чуйність – основа поведінки Пилипка.
- ❖ Чи важко бути добрим, чуйним?

Словникова робота. (ТІЛЬКИ ПРОЧИТАТИ, до зошита ці визначення переписувати НЕ ТРЕБА!).

Доброта – чутливе, дружнє ставлення до людей.

Співчуття – чуйне ставлення до чийогось горя, до чийось переживань.

Милосердя – співчуття, жалість, жаль.

Людяність – доброзичливе, чуйне ставлення д інших.

Турбота – увага до чийось потреб; піклування про кого-, що-небудь.

Жалісливий – схильний до жалості, співчуття; співчутливий.

Чуйність – уважність і сердечне ставлення до людей.

Завдання-змагання.

(В зошиті посередині рядка напишіть назву завдання («Завдання-змагання»), запишіть речення і доповніть їх).

Хто швидше доповнить речення:

Доброму скрізь

Добре ім'я – найкраще... .

Добре діло роби

Усно дати відповіді на питання:

- ❖ Чи правильно вчинив головний герой?
- ❖ Що б ви порадили зробити Пилипку?
- ❖ Чи чекав хлопчик подяки від людей за свій вчинок?
- ❖ Чому у дівчинки немає імені?
- ❖ Чому хлопчик намалював ікону саме святого великомученика Пантелеймона?
- ❖ Що ви знаєте про цього святого?

9 серпня – пам'ять великомученика й зцілителя Пантелеймона (305 р.).

Ономаністична хвилинка.

Пантелеймон – гр.; παν (род. pantos) – все і eleemon – милостивий, ласкавий, жалісливий. Можливо, від panteleia – досконалість, вищий ступінь.

❖ Чому не до лікарів, а до Бога, до святого Пантелеймона звертається хлопчик по допомогу?

❖ Про що говорить поведінка персонажа?

❖ Зіставте хлопчика з собою.

Життєва ситуація.

❖ Чи ви переживали колись нещастя інших? Співчували? Хотіли допомогти?

❖ Поставте себе в ті умови, коли жили і діяли літературні герої. Чи хотіли б ви бути на місці хлопчика?

❖ Яке рішення прийняли б ви, опинившись у такій ситуації?

❖ Чи цінуєте ви доброту?

❖ Чи хотіли б ви мати хлопчика своїм другом? Чому?

❖ Чи можемо ми назвати Пилипка особистістю?

Словникова робота.

Особистість – соціальна істота, суб'єкт пізнання, активний діяч суспільного розвитку.

❖ Який епізод з твору – найбільш хвилюючий?

❖ Як він називається?

Теорія літератури.

Фінал – (від лат. finis - кінець) – заключна частина в творі.

Кульмінація - (від лат. culmen - вершина) – момент найвищого напруження дії; виявляє основну проблему твору та характери героїв гранично ясно; після неї дія послаблюється.

❖ Опишіть ваш стан, коли ви дізналися про смерть хлопчика.

❖ Чи захотілося вам змінити кінець твору? Чому?

❖ А кому захотілося побути наодинці з собою, подумати?

❖ Коли так, про що були ваші думки? Аргументуйте свої відповіді.

Ваші засмучені очі свідчать про те, що ви відчули біль героя, зрозуміли його прагнення.

Міні-диспут за проблемними запитаннями.

❖ Чи маленьке «маленьке» життя?

Доброта – це порятунок людства, життєвий дар чи непотрібний пережиток?

«Як навчити відчувати душу, розуміть, що десь комусь болить?» Чи можна навчитися відчувати чужий біль?

Робота з епіграфом.

❖ Що називається епіграфом?

❖ З якою метою він вживається?

Теорія літератури.

Епіграф – (від гр. epigraphē - нарис) – короткий текст (почасти цитата), який вміщується перед текстом; передає основну ідею, настрої або колізію твору.

🕒 До речі, чи звернули ви увагу на будову твору? Що здалося вам незвичним, новим? (Початок і кінець твору).

Обрамлення – початкова, а інколи й остання частина в композиції твору, яка, ніби в рамку, вкладає розповіді про інші події.

Підсумки.

❖ Чи справдилися ваші очікування від знайомства з творчістю Олександра Жовни?

❖ Чи змінилися ваші сприйняття життя після вивчення твору?

❖ Чого вас навчило оповідання?

❖ Який урок життя ви взяли для себе?

❖ До чого спонукає твір?

❖ Які твори про добрих і чуйних людей, про милосердя ви читали самостійно, вивчали в школі?

Своїми творами письменник закликає нас любити той край, де ми народилися, де вперше побачили світ, любити людей, допомагати іншим, бути добрими та милосердними. Бо:

Не залежить доброта від росту,

Доброта, як сонце гріє!

Не залежить доброта від віку,

Доброта з роками не старіє,

- ❖ Який девіз нашого уроку?
Нехай добрими і милосердними будуть наші серця!
Тож ніколи не забувайте творити добро!

Д / з.

Скласти «**Монолог Добра**».

(В зошиті написати назву завдання («Монолог добра»). Спочатку наступного рядочка записати речення, які подані нижче і доповнити їх власними думками).

Я – Добро.

Я живу...

Я мрію...

Я роблю...

Я знаю...

Я допоміг (допомогла)...

Я бажаю... .

На 10 – 12 балів. Написати есе на одну з тем (на вибір):

- 1) Про що я хотів би запитати у О. Жовни після прочитання його оповідання «Маленьке життя»?
- 2) Чому я хвилювався, читаючи оповідання?
- 3) Сторінки твору, що найбільше вразили.
- 4) У чому полягає сенс життя?